

BUITEN

15^e JAARGANG N°. 7

ZATERDAG 12 FEBRUARI 1921.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS GUNTERSTEIN TE BREUKELEN. HET OUDE INRIJHEK.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS (7), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 74
HOE DE DIEREN SPREKEN (12), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	BLZ. 75 EN 78
HET HUIS GUNTERSTEIN, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 73, 76—79
HUIS EN TUIN (III), DOOR HENRI POLAK.	BLZ. 79
HET EENHOEVIGENHUIS IN „ARTIS”, DOOR A. F. J. PORTIELJE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 80—83
VAN HOLLAND'S GRENZEN (SLOT), DOOR W. J. J. C. BIJLEVELD, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 82
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (20), DOOR J. ALLAN DUNN	„ 83
AAN DEN RAND VAN HET BOSCH, ILLUSTRATIE	„ 84

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheete alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

VAN TWEEËRLEI RAS

7)

DOOR HAL G. EVARTS.

EEN half uur daarna liep hij weer in de vlakte, toen plotseling het scherpe geknetter klonk, dat een kogel uit een ver-dragend scherpshuttersgeweer maakt, als hij vlak langs het oor gaat. De ver verwijderde knal bereikte hem eerst, toen hij als in een wervelwind voortrende om te vechten. Op een afstand van vierhonderd meter stond een man tegen de deur van een met graszoden bekleede hutje geleund en schoot zijn geweer af op de grijze gedaante, die met ongelooflijke snelheid over de vlakte voortvloog.

Flash rende den ingang van een lange vallei in. Daar kwam een ruiter in volle gang de rechterhelling afstormen, om hem den weg af te snijden. Hij wendde zich naar links, en toen het paard, ondanks zijn razende snelheid, bij hem achterbleef, vuurde de ruiter zesmaal zijn wapen af op den vluchtenden wolf.

Flash kon niet weten, dat hij voor iedereen, behalve voor wie hem kende, een wolf was. Hij wist alleen maar, dat alle menschen zich tegen hem hadden gekeerd en dat zij hem van het leven zochten te berooven.

Toen hij weer een man zag, ging hij hem uit den weg, en toen hij zich te slapen legde, koos hij daartoe den top van een heuvel, vanwaar hij den omtrek mijlen ver duidelijk overzien kon.

Met het vallen van den nacht trok hij verder, stak een lage bergketen over en daalde af naar de golvende graslanden van het Windrivierdal. Hij werd door honger gekweld, maar vond geen andere levende dieren dan koeien. Het gevoel, geheel buitengesloten te zijn van alle huiselijk leven, maakte, dat de Bar T. hem zoo ver af scheen, alsof die in een andere wereld hoorde. Het feit, dat menschen nog pas zoo vijandig tegen hem waren opgetreden lag hem nog versch in het geheugen en stemde hem bitter — en hij had honger.

De menschen stonden hem naar het leven. En voor den eersten keer gebruikte hij zijn tanden tegen een dier, dat aan menschen toebehoorde, en koos een jongen os uit. Zijn eersten

beet bracht hij niet van ganscher harte toe, zoodat de kniepezen niet geheel doorgesneden werden. De os vluchtte in een panischen schrik, en de andere runderen, razend van angst door de bloedlucht en de verschijning van die zwiigende wolfs-gedaante onder hen, drongen in wilden schrik om hem heen. Maar dit ééne proefje van warm bloed en het bonzend gedreun van de hoeven — want steeds meer over de weide verspreide koeien deden aan de dolle jacht mee — prikkelden het wilde bloed in Flash, en hij deed weer een aanval, ditmaal de gansche woeste kracht van den moordenden lobo achter zijn beet zettend.

De os liep nog voort, maar één achterpoot was verlamd. Toen viel Flash op den anderen poot aan en de os plofte neer. En juist toen hij den grond raakte, vloog een grijze gestalte hem naar de keel en spleet die open met woeste slag tanden, die als messen sneden.

Flash stond over zijn buit heengebogen, en luisterde naar het dreunen der hoeven en het razende geloei der koeien; want de wilde jacht trok steeds meer runderen tot zich, terwijl zij het dal doorraasde — en hij was nu heelemaal wolf, een groot grijs roofdier, dat zijn tamme afkomst geheel onder de wilde begraven had.

Hij zwierf een volle week door de vallei, sliep overdag en doodde bij nacht. Toen deed het oude verlangen naar Moran zich weer gelden en riep hem terug naar de Bar T. boerderij. Hij legde de honderd mijlen in één enkelen nacht af en sloop juist tegen den morgen voorzichtig naar de Bar T. gebouwen toe. Er was licht in het slaaphuis; de jongens stonden net op.

Flash kroop tot aan het huis en trachtte den klank van Moran's stem op te vangen en het gemurmur, dat naar buiten drong. Een schok van ontsteltenis voer door hem heen, toen plotseling een stem, die uit de lucht scheen, hem bij den naam riep, en hij draaide zich al om, om weg te loopen. Maar de stem was heel vriendelijk en de oude gewoonte sterk. Dus hield Flash stil.

„Hallo, Flash!” Van zijn hooge zitplaats op het terras van den windmolen had één, die vroeg uit de veeren was, een grijze schim naar het huis toe zien sluipen. „Zoo, oude schavuit, waar ben je zoolang geweest?”

Flash trok zich terug in de beschermende schaduw van de omheining en wachtte eens af, nog niet zeker, wat hij doen zou.

Toen de wieken van den windmolen begonnen te draaien, ging de deur van het slaaphuis open en bij troepjes kwamen de bewoners naar buiten en gingen zich gezicht en handen wasschen in het ijskoude water van den regenbak. Halfweg op den ladder hield de man bij den molen stil, om de anderen toe te roepen, dat Flash terug was. Onmiddellijk klonk uit de groep bij den regenbak een levendig koor van vriendelijke gezegden en opmerkingen aan het adres van den hond. Zij floten en riepen hem om het hardst.

Flash liep naar hen toe, maar zijn spieren hielden zich geerd, om bij de eerste vijandige beweging op de vlucht te slaan; hij werd echter als een oud vriend verwelkomd.

Gedurende de daaropvolgende week herzag hij zijn denkbeelden omtrent de menschen. Er was tweemaal op hem geschoten, toen hij ver weg was van de boerderij. Hij begon nu te begrijpen, dat hij bij de jongens van Bar T. veilig was, maar dat buiten zijn eigen terrein de menschen hem naar het leven stonden. Hij zou zich dan ook daarnaar schikken.

Zijn twee sterkste neigingen werden in evenwicht gehouden door zijn groote scherpzinnigheid, die, behalve zijn oogen, zijn eenige erfenis van zijn grootvader, den kleinen gelen prairiewolf was. Dat prairiewolven zoo dikwijls in de val gevangen worden en wolven niet, komt, doordat de gewone wolf alle menschenlucht vermijdt, terwijl de prairiewolf veel zelfvertrouwen heeft — hij kan eenvoudig met een weerstand bieden aan de verleiding, zijn vernuft te meten met dat van den mensch. Deze eigenaardigheid kost velen prairiewolven het leven, maar zijn soort heeft zich weten te handhaven op terreinen, waar de mensch al lang de wolven uitgeroeid heeft.

Flash begon nu een vreemd dubbel leven te leiden, dat eigenlijk zeer goed in overeenstemming was met de tegenstrijdige stroomingen in zijn bloed, en waarbij zijn slimheid van prairiewolf hem goed te pas kwam.

Herdershonden waren schaarsch op het terrein. Zij konden niet afblijven van het vergiftigd lokaas, dat de wolfsjagers overal neerlegden, en stierven spoedig. De herders van Bar T. geloofden vast en stellig, dat Flash de beste herdershond van de wereld was. Er was sprake van, hem op Frontier Day naar de jaarmarkt in de ver afgelegen hoofdstad mee te nemen en een

wedstrijd uit te schrijven, waaraan iedereen vrij was mee te doen. Er zou dan een prijs van duizend dollar worden uitgelooft, en Flash zou tot wereldkampioen uitgeroepen worden. De eigenaar van Bar T. had Moran een blijvend bod van vijfhonderd dollar voor den hond gedaan.

En de veehouders aan de Windrivier zetten een premie van vijfhonderd op den schedel van dien ongehoord woesten lobo, die van tijd tot tijd op hun terrein verscheen en periodiek strooptochten onder hun koeien hield, waarbij hij in één enkele week voor méér dan den prijs, die op zijn hoofd gesteld was, doodde.

Zoo verwierf elk van de twee uitersten in Flash zich een eigen reputatie, want de kampioen-herdershond van den Greybull en de beruchte lobo van de Windrivier waren één en dezelfde.

Als hij weg was van de boerderij, schreef men daar zijn afwezigheid toe aan onderzoekingstochten naar Moran, maar al dien tijd bracht hij door met stroopen. Op die uitstapjes was hij een echt wild dier. Als hij zich te slapen legde, zorgde hij steeds, een ruim uitzicht vóór zich en den wind in den rug te hebben. Hij vreesde de menschen, niet met een blinden onberedeneerden angst, maar met een zekere kennis van hun macht tot kwaaddoen.

Zijn slimheid van prairiewolf maakte, dat hij niet bij het eerste vleugje menschenlucht in panischen schrik op de vlucht sloeg naar de vlakte; integendeel, hij legde zich dan plat op den grond en liet hen stilletjes voorbijgaan, of wachtte zijn kans af om ongemerkt weg te sluipen. En als de oude gewoonte hem dan weer heftig deed verlangen naar het gezelschap van menschen, ging hij naar de fokkerij terug, en vertoonde zich daar met zijn onschuldigste gezicht.

Toen Flash twee maanden lang dit dubbele bestaan geleid had, begon, niettegenstaande al zijn handigheid, het net zich om hem samen te trekken.

Vader Kinney verlegde zijn kamp naar de Windrivier. De winter was van de bergen naar beneden komen kruipen, totdat één ruige witte massa zich tot aan den voet van de heuvelen uitstreckte. Meestal lag er in de lagere streken van het gebergte een dun laagje sneeuw, waarin elk spoor goed te volgen was. En nu begon Kinney met een troep versche paarden, die elkaar telkens aflossen konden, een onvermoeide jacht op den wolf, die hem vijfhonderd dollar zou opbrengen.

De jager kende goed de ééne groote zwakheid van zijn buit—die, om gulzig een groote hoeveelheid warm vleesch op te schrokken en dan te gaan slapen. En een vlug paard kan soms een overvoeden wolf uitputten en inhalen. Het is een vaste gewoonte, dat elke ruiter, die zulk een wedloop ziet, zich er mee bemoeit en met een versch paard den wolf nazit. En door deze methode, om met telkens nieuwe paarden de vervolging voort te zetten, hebben meer van de groote grijze moordenaars van het vlakke weidegebied den dood gevonden, dan door alle andere methoden te zamen.

Dag aan dag reed Kinney hardnekkig het spoor van den wolf na, gewapend met een geweer, waarmee hij tot op duizend meter juist schieten kon. Flash leerde al gauw uit te kijken naar het kleine stipje, dat steeds achter hem op zijn spoor opdoemde en langzamerhand bij het naderkomen zich ontpopte als een ruiter, die achter hem aan bleef rijden. Het was alleen maar een kwestie van tijd.

Op een morgen in 't midden van December vond Kinney een jongen os, die nog geen twee uur geleden gedood was, en dadelijk dreef hij zijn paard in een flinken draf de groote voetsporen na, die de wolf in de versch gevallen lichte sneeuwlaag nagelaten had.

Flash was gaan slapen op een kleine verheffing van den bodem, vijf mijlen van zijn prooi verwijderd; hij had overdadig gesmuld en kon er haast niet toe komen, op te staan; eerst toen de jager hem tot op twee mijlen genaderd was, ging hij aan den haal.

Kinney, die op een afstand van nog geen twee mijlen een donkere stip over de witte sneeuw zag voortglijden, zette zijn paard tot een scherpen draf aan en nu begon voor Flash de eerste ronde van den wedstrijd, die dezen dag tot den verschrikkelijksten van zijn heele leven zou maken.

Hij voelde zich suf en traag, niet in staat hard of ver te loopen, maar was wel genoodzaakt zich in te spannen. Hij rende recht toe recht aan naar den voet van de Windrivierheuvels, zeventig mijlen ver. De streek was licht golvend, bijna vlak.

(Wordt vervolgd).

HOE DE DIEREN SPREKEN

12)

DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

MISSCHIEN kunnen we deze overgevoeligheid van de huid, als het leven er nog eens in ontwaakt en ze ons een nieuw en nauwkeuriger instrument om waarnemingen mee te doen wordt, verklaren, door het eenvoudige biologische feit, dat elk van de ontelbare cellen die het menschelijk lichaam vormen een min of meer volledige inrichting in zichzelf heeft. Daarenboven, zooals proefnemingen onlangs hebben aangetoond, een cel of een celweefsel zal in een geschikte omgeving en gedijen, als het volkomen afgescheiden is van het lichaam waar het eens deel van uitmaakte. Deze menselijke cellen hebben bepaalde eigenaardigheden geërfd, die sinds het begin van 't leven aan alle dierlijke cellen gemeen zijn geweest; en het is niet onwaarschijnlijk dat ze ook iets van de gevoeligheid der eerste cel, of van het vermogen om indrukken van de buitenwereld op te vangen, hebben overgeërfd. Deze algemeene werking van de cel werd grootendeels opgegeven, toen het dier (een verzameling van cellen) bepaalde tast-, gezichts-, en gehoororganen begon te ontwikkelen; maar niets wijst er op dat de oorspronkelijke gevoeligheid ooit volkomen in eenige cel vernietigd is. Daarom ligt het nog binnen de grens van de biologische mogelijkheden, dat een mensch met zijn vingers zou kunnen hooren, of met zijn teenen ruiken, aangezien elke cel èn van vinger èn van teen ééns het werk verrichtte, dat overeenkomt met de tegenwoordige verrichtingen der vijf dierlijke zintuigen.

Voordat men dit als een ijdele of onmogelijke redeneering verwerpt, moet men er eens een eenvoudige proef mee nemen, die de oogen misschien opent voor de levende werkelijkheid. Ga naar een kas en kies een stukje onbedekte aarde uit onder een rozestruik. Bekijk de oppervlakte eens aandachtig, veeg er eens over en kijk weer, om er zeker van te zijn dat er geen worteltje aanwezig is. Leg nu een handje goede mest op de plek die ge uitgekozen hebt en ga weer aan uw werk.

Kom na een week of zoo terug, veeg uw „lokaas" op zij, en daar voor uw oogen zijn een massa witte voedselworteltjes waar vroeger geen wortel was. Op de een of andere manier hebben de hongerige cellen diep onder den grond iets van voedsel gehoord, of geroken, of gevoeld en zijn ze er zoo zeker op losgegaan als een hond zijn neus volgt naar zijn eten.

Weten de planten dan wat ze doen als ze zich naar 't licht keeren, en is er iets dat op bewustzijn lijkt in een boom of een grasspriet? Dit zou te veel beweerd zijn, ofschoon men 't wel mag denken of aannemen. Geen mensch kan de vraag beantwoorden, die zich zoo voortdurend opdoet aan wie leeft tusschen al wat groeit; maar men kan toch niet gemakkelijk heengaan van de eenvoudige proefneming zonder een opvatting te vormen dat zelfs de verborgen worteltjes van een rozestruik iets bezitten, dat in den grond aan onze hoog ontwikkelde gevoeligheid verwant is. Tegenwoordig beginnen sommigke geologen te bevestigen, en niet zonder nadruk, ofschoon het nog maar een meening is, dat er geen doode stof in de wereld bestaat; dat de uiterste deeltjes waar de stof uit samengesteld is alle vol krachtig leven zijn. En als ze leven, moeten ze voelen; dat wil zeggen, elk moet een oneindig klein vermogen om te voelen of zinlijk waar te nemen hebben.

Om van onze bespiegelingen terug te keeren, en het *chumjo*-vermogen op te luisteren met ervaringen van menschen en dieren: ik zat eens lui aan een kaai in Nantucket, nu eens naar wat kluizenaarskrabben 1) te kijken, die op hun grillige manier onder het water rondscharrelden, dan weer naar een ouden hond, die zich in den warmen zonneschijn lag te baden. Vlak achter ons waren, de eenige wezens die niet in het vreedzame tooneel pasten, een paar werklui, bezig steenen uit een bark te lossen met behulp van een kraan. Wel langer dan een uur, of al den tijd sedert ik aan de kaai gekomen was, lag de hond op dezelfde plek, en in al dien tijd had 'k hem geen spier zien bewegen. Hij was klaarblijkelijk vast in slaap. Plotseling verrees hij op zijn rheumatische pooten, snuffelde onderzoekend in de lucht en keerde zijn kop nu dezen, dan dien kant uit, alsof hij 't een of ander vermoede.

(Vervolg op blz. 78).

1) Pagurus Longicarpus.

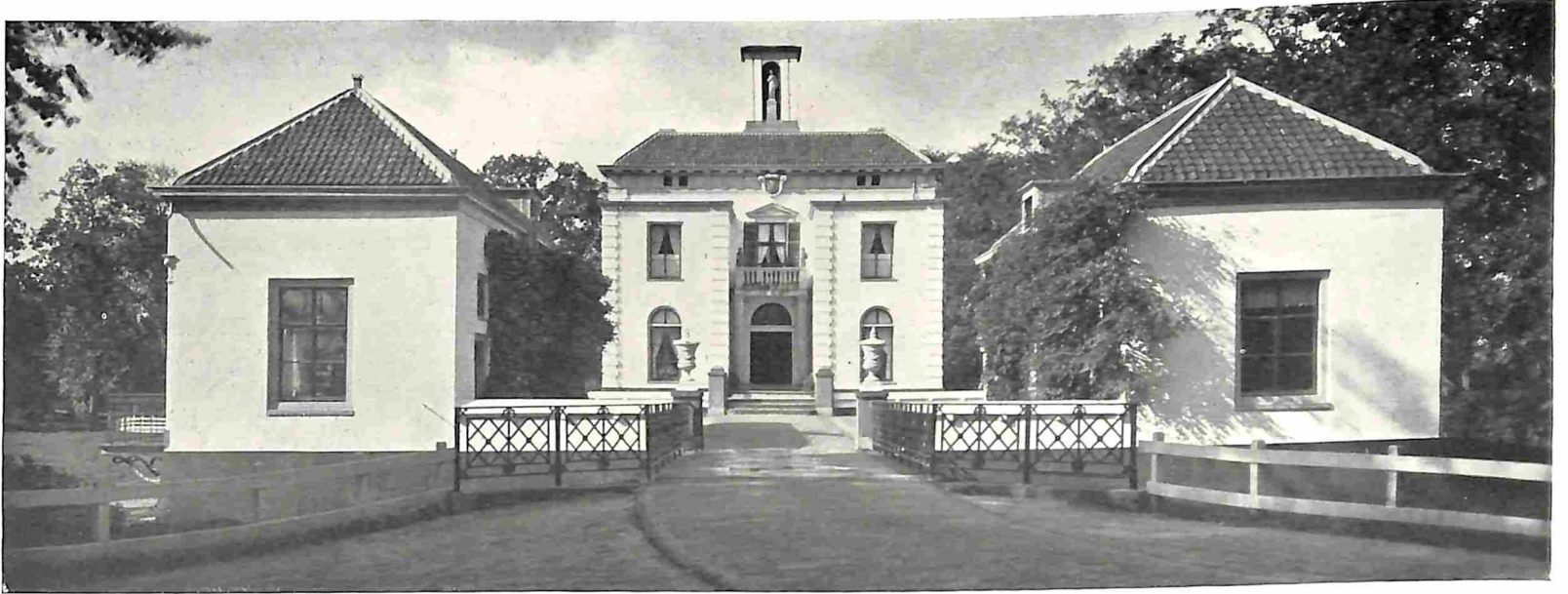

Foto C. Steenbergh.

GUNTERSTEIN. FRONT MET VOORGEBOUWEN.

HET HUIS GUNTERSTEIN.

IN en bij het oude Breukelen is nog veel bewaard gebleven van de typische schoonheid uit den gloriëtijd der Vecht, toen de boorden van het nog mooie kronkelende stroompje versierd waren „met menig lustpaleis”, toen de dichter Lucas Rotgans deze streek het „pronkjuweel van Nederlands oorden” kon noemen. En Oudaan en Nyenrode, en het „Huis van den Heer Boendermaker” (Boom en Bosch), en Vredenoord, en Gunterstein, de vijf buitenplaatsen, op de kaart in het werk „De Zegepralende Vecht” met name genoemd, zijn bewaard gebleven. Hebben Boom en Bosch en Vredenoord veel van hun oude pracht verloren, al siert hun dicht geboomte nog den westelijken oever bij het dorp, Nyenrode is, na een tijd van verwaarloozing, in grooteren luister herrezen.

Nijenrode moge als sierlijk, en gedeeltelijk nog aan de middeleeuwen herinnerend gebouw het meest de aandacht trekken, Gunterstein is de meest typische en bijna onveranderd gebleven schepping uit den tijd, waarin de vermogende Hollanders, meest Amsterdammers, zich aan de oevers der Vecht deftige buitenplaatsen deden bouwen, statige, wat stijve huizen, symmetrisch van aanleg gelijk de aanleg der „konstige” tuinen, die hen omringden; een deftigheid vertoonende, die, hoezeer in strijd met het idyllische karakter van de Vecht, toch, of misschien wel juist daarom, niet nalaat indruk te maken ook in dezen tijd, waarin zulk een geheel andere smaak heerscht.

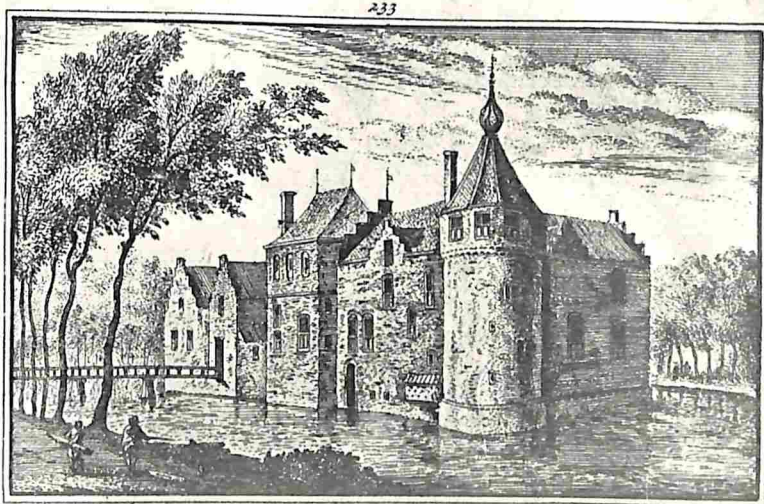
Gunterstein verrijst uit zijn grachten, die er even aan herinneren, dat het oudere brieven heeft dan die van vele andere buitenverblijven in deze streek, aan den oostelijken oever der Vecht, tegenover de eigenlijke kom van het dorp, en

dicht bij de brug, die Breukelen-Nijenrode met Breukelen St. Pieters verbindt. Het huis is het type van een „lustpaleis” uit de tweede helft der 17de eeuw; het trekt allermint aan door bevalligheid, maar imponeert door statige stoerheid. Intusschen onderscheidt het zich wel door iets eigens. Dat vindt vooral zijn verklaring in het uit het dak oprijzende torentje, eigenlijk niets anders als de gemeenschappelijke uitmondning der schoorsteenen. Iets dergelijks valt op te merken bij het Kasteel Heemstede bij Jutphaas; maar werd dáár de centrale schoorsteen tot een belangrijk schoonheids-element door de sierlijke gesmeed-ijzeren bekroning, hiër meende men het nuttige tevens tot sieraad te kunnen maken, door in de vier zijden nissen aan te brengen, waarin vrouwenfiguren met harp, jachthoorn, hoorn des overvloeds enz. prijken, die waarschijnlijk de vier jaargetijden verbeeldden. Ook de smetteloos-wit gekalkte muren — zouden zij niet in den beginne den baksteen hebben vertoond? — geven het Huis iets bijzonders. Dat doen verder nog de twee vierkante uitbouwen aan het van de Vecht afgekeerde front. Aanvankelijk waren het niet meer dan kubusjes, voorzien van een dak in afgeknotten-pyramide vorm. Doch later zijn zij hooger opgetrokken. Deze verbouwing, wel de eenige die te vermelden valt, is het aanzien van het front van Gunterstein niet ten goede gekomen: de groote toegangsdeur met haar zwaren koperen klopper en het door engelenfiguurtjes gesierde balkon daarboven is thans als geklemd tusschen deze vooruitspringende vleugels.

Het huis Gunterstein dateert in zijn tegenwoordige gedaante van het jaar 1681, zooals ook in Romeinsche cijfers boven den ingang te lezen staat. Maar reeds eeuwen geleden verrees ter zelfder plaatse een kasteel, en aan die oude tijden herinnert nog zijn naam: het steen of kasteel van Gunter, benevens zijn wapen: drie leliën van goud op een veld van „keel”, het wapen der Gunters. Met zekerheid is het stichtingsjaar van dezen burcht niet te bepalen. Wel bekend is, dat het geslacht Gunter in de 13de of 14de eeuw in Utrecht in hoog aanzien stond, en dat zijn kasteel te Breukelen reeds omstreeks 1300 genoemd wordt. 1)

Later is het slot overgegaan in het geslacht der Van Everdingens, nog later, in 1500, kocht Hendrik van Nijenrode het. Deze heeft niet veel genoegen van zijn nieuwe bezitting beleefd: acht jaren, nadat hij ze in eigendom had verkregen, werd het kasteel door de Bourgondiërs ingenomen en deerlijk geteisterd. En in 1511 kwam het einde: de Utrechtenaren bemachtigden toen Gunterstein en slechtten het kasteel, naar medegedeeld wordt, tot den grond.

Gijsbert van Nijenrode, zoon van bovengenoemden Hendrik, deed op de fundamenten van den ouden burcht, van welks uiterlijk wij niets weten, een nieuw kasteel bouwen, dat met zijn ronden toren op den Noordwesthoek, zijn zwaren ronden toren op den Noordwesthoek, zijn zwaren vierkanten toren aan het front, met zijn voorplein, door een achtkanten toren versterkt, met poorthuis, grachten en bruggen, er nog grimmig genoeg

HET TWEDE KASTEEL GUNTERSTEIN IN DE 17DE EEUW.

uitzag. Die grimmigheid is in de komende vreedzamer jaren wel wat verdwenen; want zooals het prentje op blz. 76 het in beeld brengt, zonder kanteelen om de torens en vrij groote ramen in de buitenmuren, zal het er in den aanvang der 16de eeuw wel niet hebben uitgezien.

In 1573 heeft de oorlogsfakkelt dit Huis bedreigd, toen de staatsgezinde overste Adriaan Vijgh er een bezetting van 40 man in legde, die spoedig echter door Spaansch krijgsvolk gedwongen werd het kasteel te ontruimen. Daarna volgde een tijdperk van rust, dat bijna een eeuw duurde en plotseling op droevige wijze eindigde: nadat de Franschen in 1672 Gunterstein hadden bezet, werd het kasteel in 1673 door hen verwoest.

De verschillende families, die dit tweede Gunterstein na de Nijenrodes in eigendom hebben bezeten, zullen wij niet opsommen. Vermeld moet evenwel worden, dat het Huis in 1611 werd gekocht door Johan van Oldenbarnevelt, die het tot zijn tragischen dood in 1619 als zomerverblijf heeft gebruikt. Bij de veroordeeling van den ouden staatsman werd ook Gunterstein verbeurd verklaard. Na de onthoofding van haar vader heeft Odilia van Oldenbarnevelt nog eenige maanden op Gunterstein verblijf gehouden, waarna het tot de verwoesting in 1673 weer aan verschillende eigenaren heeft behoord.

In 1680 werd de bouwval van Gunterstein gekocht door vrouwe Magdalena Poule, weduwe van Adriaan Daems, die in het volgend jaar een nieuw Huis uit de grachten deed verrijzen, het deftige symmetrische gebouw met de in 1853 ongeveer in de oude gedaante herbouwde voorgebouwen, zooals dat thans nog bestaat, gezwezen dan van de hierboven reeds vermelde kleine verbouwing, gezwezen ook van de vervanging van de oude ophaalbrug over de gracht voor het voorplein door een minder teekenachtige vaste brug.

Van de familie Poule kwam Gunterstein aan Maria de Bordes, en door haar huwelijk met Ferdinand van Collen, een kranig krijgsman en magistraat — hij was o.m. een drietal jaren Burgemeester van Amsterdam, een Cato van ons Vaderland, zooals Claas Bruin hem noemt, een Cesar in den krijg ervaren — aan het geslacht der Van Collens. De laatste afstammeling van dit geslacht, Johanna Maria Elisabeth, huwde in 1844 met den Heer Daniel Willink, die den naam van Collen bij den zijnen voegde. Hun zoon Herman Daniel, die na hen eigenaar van Gunterstein werd, een kundig verzamelaar van allerlei oudheden, muntte vooral uit door zijn buitengewone liefde voor en kennis van planten; in 't bijzonder legde hij zich er op toe om „oude” planten te verzamelen en die, welke op het punt van te verdwijnen stonden, te redden.

In zijn kassen en zijn hof wist hij een hoogst merkwaardige verzameling planten bijeen te brengen. Na zijn overlijden in 1913 werd zijn zuster Mejonkvrouwe J. M. E. Willink van Collen eigenaresse; deze bewoont met haar zuster thans nog het deftige gebouw.

* * *

Aan de stichteres van dit derde Gunterstein herinnert voornamelijk nog het typische wapen der Poules boven den ingang van het Huis: een veld van rood, waarop twee sterren van goud en daaronder een vluchtende kip achtervolgd door een vos op een groen veldje, met het rand-schrift: Poule Garde toy du Renart. Ditzelfde wapen prijkt op de beide palen van het inrijhek, dat men op onze voorplaat aanschouwt; verder de eerste steen, den 11en November 1680 gelegd door den driejarigen Pieter Poule, haar neef.

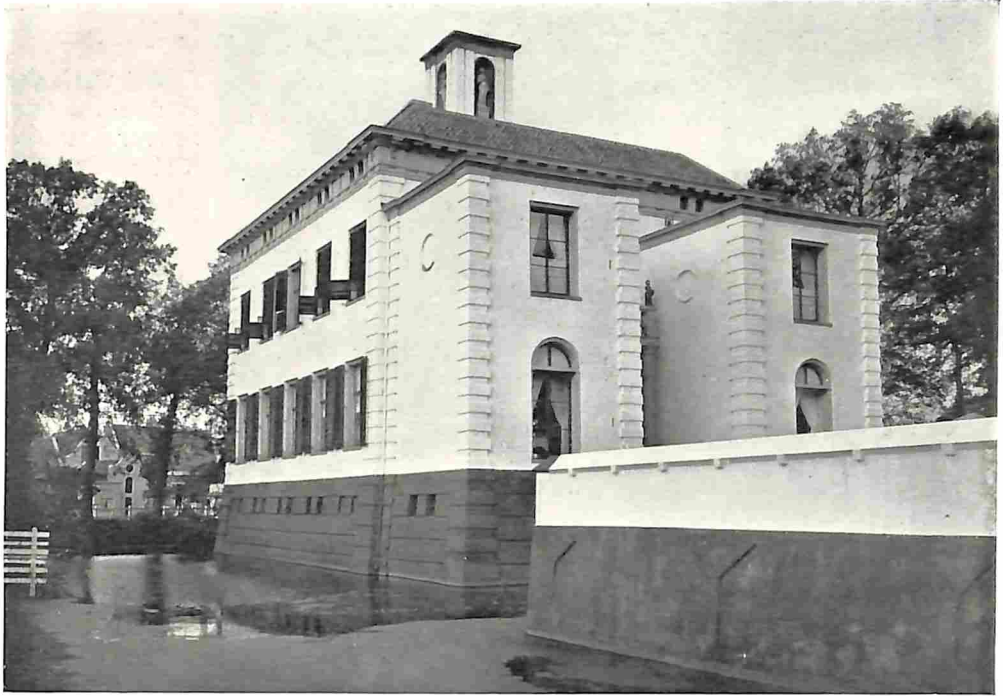

Foto C. Steenberghe

GUNTERSTEIN, VAN HET ZUIDOOSTEN GEZIEN.

Aan „De Flonkerster der Barnevelden,
Die Martelaar van Staat, wiens lof
Geen tong ooit kan naar waarde melden.” 2)

Gunterstein's meester van 1611 tot 1619, herinnert de uitgebreide collectie „Oldenbarneveldiana” in het Huis, bestaande uit boeken, platen en penningen, die door H. D. Willink van Collen werd bijeengebracht.

Nog een andere herinnering aan Van Oldenbarnevelt is op Gunterstein aanwezig, n.l. een schoorsteenstuk, waarschijnlijk door H. en C. Saftleven geschilderd, met een voorstelling van het slot, zooals het zich in den aanvang der 17de eeuw vertoonde, waaruit een uil door roofvogels en kraaien wordt verjaagd, terwijl een sierlijk uitgedoschte ruiter er naar kijkt. De bedoeling zal niet iederen aanschouwer dadelijk duidelijk zijn; de uil, de vogel der wijsheid, is Oldenbarnevelt, die uit zijn verblijfplaats wordt verdreven door de kraaien en roofvogels, zijn belagers; de ruiter is prins Maurits.

Voldoende aan den wensch van Gunterstein's meesteressen bepalen wij ons, wat het inwendige van het gebouw betreft, tot de vermelding, dat dit overeenstemt met het uitwendige; evenals dit vertoont het een sobere deftigheid. Belangrijk zijn voornamelijk twee schouwen uit het jaar 1682 en de

Foto C. Steenberghe.

GUNTERSTEIN.

GEZICHT VAN HET HUIS OP VOORPLEIN EN OPRIJLAAN.

gobelins uit denzelfden tijd, benevens een aantal schilderijen waaronder niet weinig familieportretten.

Uit het Huis tredende heeft men een prachtige oprijlaan voor zich, omzoomd door hooge linden. In het midden van deze laan, ter linkerkant, aanschouwt men het oude inrijhek (zie onze voorplaat) dat wel heel omslachtig-ver van Huis en dorp is verwijderd, en dan ook niet meer gebruikt wordt.

De oprijlaan, die een niet geringe lengte heeft, voert naar een bosch met waterpartij, en als men dit hoort, gaat men beseffen, welk een uitgestrektheid deze schoone bezitting heeft, die parken, weiden, boerderijen en boomgaarden omvat. Ten Noorden van het Huis en den openbaren weg bevinden zich, bij het stalgebouw, de moes-, fruit- en bloementuinen; ten zuiden ervan rijzen de machtige kruinen van het eigenlijke park, waarin verscheiden merkwaardige boomen de aandacht trekken. Behalve van een mooi kijkje op een Vechtbocht van uit het lommer der boomen, kan men hier ook genieten van het schoone beeld, dat op blz. 79 is afgebeeld. Het stelt voor: De roof van Persephone door Pluto, en zal bedoeld zijn als een zinnebeeldige voorstelling van de elk jaar herlevende natuur. Oorspronkelijk stond dit beeld op de lustplantage van den Heer Boendermaker aan de overzijde der Vecht.

Minder fraai is de houten gedenknaald, die terzijde van het park verrijst en daar opgericht werd door de Stad Amsterdam ter eere van haar kranigen burger Ferdinand van Collen, een Heer van Gunterstein, van wien wij hierboven reeds melding maakten; sierlijk is op het overigens vrij schamele gedenkteken slechts de marmeren plaat, waarop we den Regent zien gehuldigd door kransen aandragede engelen. Evenmin fraai, maar toch hoogst merkwaardig, is het in 1793 gebouwde „kinderhuisje” op een belommerd plekje van het park, dat aan de voorzijde, overeenkomstig den romantischen smaak van die dagen, de gedaante van een rots heeft en als zoodanig is beschilderd.

Het park met zijn groote verscheidenheid van loofhout, dat met de omringende, zich ver in oostelijke richting uitstreckende tot het goed behoorende gronden, geheel doet vergeten, dat men zich hier in den Utrechtschen kleihoek bevindt, en niet ver van de Loosdrechtsche plassen, is een lustoord, dat Gunterstein een eerste plaats doet innemen onder datgene, wat ons van den ouden luister der Vechtstreek gespaard bleef.

Moge de oude buitenplaats nog lang een glanspunt van Breukelen en de Vecht blijven!

A. L.

- 1) Bijna alle historische gegevens voor dit artikel zijn ontleend aan de uitvoerige studie van den heer J. W. Verburgt: „De ridderhofstad Gunterstein” in het Jaarboekje van het Oudh. Gen. Niftarlake (1917).
2) Claas Bruin: „Speelreis langs de Vechtstroom”.

Foto C. Steenbergh.

GUNTERSTEIN.
HOEK VAN HET HUIS (ACHTERZIJDE), VAN DE VECHT GEZIEN.

HOE DE DIEREN SPREKEN.

(Vervolg van blz. 75).

Het werk der mannen ging zijn tragen gang, want het was een warme dag; er was geen wijziging in de omgeving, voor zoover ik na kon gaan; de eenige geluiden in de lucht waren 't slaperig geklots van de golfjes en 't gekners van de katrollen; toch was mijn onmiddellijke gedachte: „die hond is bang, maar waarom?”

Na een oogenblik rondgekeken te hebben ging hij een Meter of tien verder weg en gooide zich plat op zijn kant om voort te slapen. Nauwelijks had zijn lichaam zich ontspannen, of er brak een topreep en de in ijzer geklonken mast van de kraan viel krakend op de kade neer.

Ik was er bijna geweest; want ik voelde den luchtdruk toen hij neerviel en 't scheelde geen haar, of ik werd van de kaai geslingerd; maar toen dacht ik er niet over, hoe na 'k er zelf aan toe geweest was. Met mijn belangstelling tot het uiterste gespannen onderzocht ik den mast en ontdekte, dat die dwars over den kuil lag, die de hond in het stof van den weg had achtergelaten.

„Niets dan een samenloop van omstandigheden,” zegt iemand; wat er op wijst, dat we geneigd zijn op dezelfde manier en naar vaste regels te denken. Dat is juist wat ik toen ook zei — niets dan een samenloop van omstandigheden — maar verrassend, het deed me aan geluk (een allerdwaaeste gedachte) denken en de verbaasde vraag bij me oprijzen, waarom het geluk zich over een waardeloozen, ouden hond zou ontfermen en zich niet bekommeren om een, naar het me toen dunkte, kostbaar jongmensch. Maar sedert dien ben ik van inzicht veranderd; en hier volgt een van de vele waarnemingen, waardoor ik veranderde.

Jaren later was mijn Indiaansche gids, Simmo, met een blanke bij een zalmrivier gekampeerd. Het was een onstuimige nacht en een stormwind bulderde over de groote bosschen. Om zich te beschutten hadden ze van bast een *commosie* gebouwd en voor de behaaglijkheid een vuur van berkeblokken aangelegd. Tegen negen uur gingen ze onder zeil, elk in zijn deken gewikkeld, en sliepen gezond, maar licht, zooals menschen in de bosschen dat doen na een langen dag op 't pad te zijn geweest. Een poos later — uren waarschijnlijk, want het vuur was laag, de storm bedaard, de wereld doodstil — werd de blanke gewekt doordat iemand hem aanraakte, en toen hij zijn oogen opende, zag hij zijn metgezel in een aandachtig luisterende houding zitten.

„'t Beste maar gauw maken hier vandaan, want komt wat,” zei de Indiaan en gooide zijn deken af.

„Maar waarom-wat-hoe weet je dat?” vroeg de blanke, wel verschrikt, maar toch aarzelend, want hij had geluisterd en niets gehoord.

De Indiaan, boos als een Indiaan uit de bosschen altijd is als je aan zijn gave twijfelt of die op de proef wilt stellen, maakte een ongeduldige beweging. „Niet weet, hoe ook niet weet waarom: ik weet. Kom!” riep hij gebiedend en de blanke volgde hem buiten de kampplaats naar de rivier, waar het lichter was. Verscheiden minuten stonden ze daar als een paar waakzame dieren de donkere bosschen met al hun zintuigen te onderzoeken; maar er bewoog zich niets. De blanke wilde juist weer een dwaze vraag doen, toen er plotseling een dof gekraak kwam, de lucht dreunde en een reusachtige stomp van een gelen berk tuimelde over het vuur, en verpletterde de *commosie* alsof 't niets was.

„Daar! Dat baas komen moeten,” zei Simmo. „Sapperloot, nou, volgend keer als Indiaan wat vertelt, jij gelooven misschien!” En alsof het de natuurlijkste zaak ter wereld was, stapte hij over het onheilsding heen, schopte wat rommel op zij en ging op dezelfde plek als eerst liggen slapen.

„Hoe ik dat verklaar?” Ik verklaar het niet. Ik erken eenvoudig een feit, dat ik niet verklaren kan, en waar ik me niet af wil maken door het weer een samenloop van omstandigheden te noemen.

(Wordt vervolgd).

HUIS EN TUIN.

III.

VAN een lichten stadstuin, d.i. een, die eene behoorlijke portie zonneschijn ontvangt, is uit den aard der zaak meer te maken, dan van eenen, waarin zelden of nooit een zonnestraaltje doordringt. Doch al te veel moet men er zich toch niet van voorstellen. De afmetingen zijn gewoonlijk te gering en laten derhalve weinig gelegenheid tot het aanbrengen van veel afwisseling in aanleg en beplanting. Maar er is toch wel *iets* te doen. Met eenig overleg en fantasie, is er, zelfs ondanks alle nadeelige invloeden, van een stadstuintje nog wel iets aardigs te maken.

Men moet dan beginnen het denkbeeld los te laten, dat een stadstuin *per se* bestaan moet uit een of twee ronde, ovale, of peervormige perken in het midden en een smal randbedje langs de schuttingen, alles van elkander gescheiden door grindpaadjes. Er zijn nog wel andere mogelijkheden, en betere.

In de wereld der tuin-architecten wordt sinds langen tijd fel gestreden over het al of niet toelaatbare van zoogenaamd geometrischen tuin-aanleg. Er is eene bekende tuiniester (zoo noemt zij zelf zich), die alles wat in den tuin naar rechte lijnen zweemt, te vuur en te zwaard zou willen verdelgen. Zij is de meening toegedaan, dat, waar de plant geene rechte lijnen heeft, de tuin er ook geene mag vertoonen, daar anders h.i. de losse sierlijkheid der gewassen niet tot haar recht komt. Zij is de doodsvijandin van alle vierkante en rechthoekige perken, en het plaatsen van taxus- of dergelijke boompjes op de hoeken van dezulke, is in hare oogen de ergste zonde, die men tegen de natuur begaan kan.

Ook acht zij zoowat alle randen uit den boeze en wil alles wat „stijf” is uit den tuin gebannen zien. Jammer genoeg bepaalt zij zich steeds tot het bestrijden van opvattingen, die niet de hare zijn. Hoe een tuin er, volgens haar, *niet* uit moet zien, heeft zij honderd maal uiteengezet; hoe een tuin naar hare meening dan wél moet wezen, heb ik althans nooit van haar vernomen. Ook hier schijnt de critiek gemakkelijker te zijn dan de kunst.

Het is dan ook een lastig vraagstuk. Moet een tuin, zelfs een zeer groote, beschouwd worden als een deel van het omringende landschap en dus daarin vervloeien, zonder dat een afscheiding of overgang merkbaar is? Zoo niet, moet hij dan beschouwd worden als een ding op zich zelf, met eigen lijnen en vormen, of als iets, dat bij het huis behoort, hetgeen dan op de eene of andere wijze tot uiting gebracht moet worden? Waarom zijn vierkante perken of rechtlijnig begrensde *borders* „stijf” en waarom zijn ronde of ovale perken en golvend begrensde *borders* het niet? Of moet er in het geheel geene begrenzing zijn? Moet een tuin een brokje landschapsnabootsing worden?

Dit zijn slechts eenige aspecten van het probleem. Er zal te zijner tijd in den loop dezer artikelen op terug gekomen worden. Hier kan volstaan worden met het betoog, dat het vraagstuk voor den stadstuin niet bestaat, omdat de gewoonlijk zeer kleine, door schuttingen ingesloten en slechts van uit het huis te bereiken tuin onmogelijk als een zelfstandig ding beschouwd kan worden, doch essentieel bij en tot het huis behoort en zich daarbij dan ook aansluiten moet. De rechte lijn is hier dus de aangewezen — óók omdat het heel dwaas is, een lapje gronds van eenige tientallen vierkante meters oppervlakte te vullen met miniatuur-perkjes en paadjes, die buiten alle verhouding staan tot het planten-materiaal, en het tot een hideus microscopisch parkje maken.

Hoe nu de tuin ingedeeld moet worden, hangt van allerlei factoren af. De eerste en voornaamste is: de zon. Ter plaatse waar hare stralen het grootste aantal uren in den tuin vallen, moet men zijn bloemen zetten; de rest kan dan aangevuld worden met heesters of boomen. De tweede factor is: de indeeling van den achtergevel ten opzichte van den tuin, waar en hoe de verbinding tusschen huis en tuin zich bevindt, welke vertrekken op den tuin uitzien, enz. Deze beide factoren moeten zooveel mogelijk met elkander in verbinding gebracht worden. De derde factor houdt verband met de vraag, of er al dan niet een tuinhuisje of ander gebouwtje geplaatst wordt, hetgeen op de indeeling van het terrein en de samenstelling van het geheel van grooten invloed kan zijn. De vierde factor wordt gevormd door de vraag, of men vruchtboomen wenscht te hebben, wyl dan de plaatsing dier boomen, hetzij geleid langs een of meer schuttingen, hetzij in pyramide- of stamvormen,

Foto C. Steentergh.

GUNTERSTEIN.

BEELD IN HET PARK, VOORSTELLEND DE ROOF VAN PERSEPHONE DOOR PLUTO.

eveneens van zeer grooten invloed is op den aanleg en de indeeling.

Waar deze en andere dingen zeer sterk van elkander afwijken, is het geven van algemeene adviezen moeilijk, zoo niet onmogelijk. Elk geval zou op zichzelf beoordeeld moeten worden. Niettemin zijn er wel eenige regelen te stellen, die in verreweg de meeste gevallen toepassing kunnen vinden.

Gewoonlijk zal men verstandig doen, in een stadstuin vruchtboomen te bezigen in geen andere vormen, dan die langs schuttingen geleid kunnen worden; doch zoogenaamde snoeren zijn hier en daar ook wel aan te wenden.

Men kan dan resultaten verwachten en de tuin wordt niet door boomkruinen donker en voor bloemen ongeschikt gemaakt; bovendien zijn dan de schuttingen aardig gemaskeerd. Verder zou ik zulk een tuin, als het even mogelijk is, uit slechts één *border* laten bestaan, zóó aangelegd, dat de zon er zoo lang mogelijk op schijnen kan, met een paadje er langs. In dezen *border* zou ik bolgewassen en vaste planten zetten; in den loop van den zomer vindt men dan altijd gelegenheid, om er wat een- of tweejarige gewassen tusschen te plaatsen. Deze beplanting is de beste, omdat men dan zulk een *border* zoodanig rangschikken kan, dat er van de vroege lente tot het najaar altijd iets in bloeit, hetgeen anders slechts te bereiken zou zijn, door telkens nieuwe planten in potten te koopen. De bollen, knollen of wortels moeten daartoe zoodanig gearrangeerd worden, dat de eerste rij de laagste planten herbergt, de tweede ietwat hoogere enz. Verder zorgen, dat de rangschikking zoodanig is, dat er in elke rij steeds eenige bloeiende planten zijn. Alles moet voorts zoo ver van elkander gepoot zijn, dat de planten de noodige ruimte hebben om gaaf uit te groeien en zij elkander dus bij vollen wasdom niet in den weg kunnen staan.

Een goede verzameling planten voor zulk een boordbed is bijvoorbeeld de volgende:

Eerste rij: Kogelbloem (*Trollius Europaeus*), *Aubrietia*, Japansche anemoon, *Arabis alpina*, dichter- en gele narcis, *Ixia*, *Muscari*, Hyacinth, Tulp, *Viola cornuta*, *Silene*, Sleutelbloem, *Saxifraga umbrosa*.

Tweede rij: Akelei, *Achillea*, *Doronicum*, *Papaver orientalis*, *Pyrethrum*, *Geum*, *Geranium pratense*, *Chrysanthemum*, *Gladiolus*, *Phlox decussata*, *Centaurea*, *Montbretia*, *Pentstemon Campanula*, *Hyporicum*, Japansche lelie.

Derde rij: *Lilium candidum* en *L. longiflorum*, Herfst-aster,

Solidago, Hellenium, Dahlia, Ridderspoor, Papaver nudicaule, Echinops.

De volgende een- en tweejarige planten kunnen daartusschen geplaatst worden: *eerste rij: Mimulus, Schizanthus, Eschscholtzia, Lobelia, Verbena, Afrikaan; tweede rij: Leeuwenbek, Salpiglossis, Grootbloemige Afrikaan, Calliopsis, Korenbloem, Malope, Shirley Poppy; derde rij: Vingerhoedskruid, Kochia, Cosmos, Zonnebloem.*

Natuurlijk zijn er veel meer voor *borders* geschikte planten en van de hier genoemde zijn allerlei variëteiten verkrijgbaar.

Het is gewenscht, een mooi zonnig plekje te reserveeren voor rozen, terwijl men hier en daar altijd wel gelegenheid vindt voor het plaatsen van de altijd mooie, gul-bloeiende en aromatische klimmende *Tropaeolum* (Oost-Indische kers). Er is ook een overblijvende soort van deze laatste, die een zeer interessant blad heeft en aardige gele bloemen maakt. Wie verder niet de geheele zon-beschonen schutting aan vruchtboomen geven wil, kan een keuze doen uit de klimplanten, in een vorig artikel genoemd. De beschaduwde schuttingen bekleede men met klimop of *Ampelopsis Veitchii*, terwijl ook de achtergevel van het huis vooral niet vergeten mag worden. Zulk een gevel heeft zon en daarvan moet geprofiteerd worden. Aan de „architectuur” der achtergevels van moderne huizen is gewoonlijk niet veel verbeurd, aan die van de meeste oudere trouwens óók niet, zoodat het allerminst een vandalisme is, als men deze bedekt met fraaie en bloeiende klimplanten. Met een Blauwe Regen (*Wistaria Sinensis*), een roos (*Zéphérine Drouhin*) en een *Ampelopsis Veitchii* is men lente, zomer en herfst mooi. Maar zorgen dat de eene de andere niet in den weg groeit!

Het zal goed zijn in zulk een stadstuin den *border* af te zetten met een grasband of met een rij palmboompjes (*Buxus sempervirens*), terwijl het ook aanbeveling verdient, om elders in den tuin een plekje gras aan te brengen, bijvoorbeeld vlak tegen het huis, opdat er altijd een stukje egale, frissche kleur te zien is.

Men kan natuurlijk allerlei variaties aanbrengen. Zoo zou men in plaats van met een gras- of palmrand het boordbed kunnen afzetten met een rij aardbezieplanten; dat staat niet onaardig en men zal altijd wel wat vruchten krijgen. Op de hoeken van den *border* zouden aalbessenboompjes in stamvorm geplaatst kunnen worden; ook daarvan is altijd wel eenig beschoot te verwachten. Een enkel heestertje mag trouwens ook niet ontbreken, evenmin als eenig groen-blijvend goedje, opdat de tuin in den winter niet heelemaal grauw en kaal zij. Misschien is er ook wel een enkele boom te plaatsen. En zoo zijn er velerlei mogelijkheden, die in elk geval afzonderlijk beoordeeld moeten worden.

Maar men bedenke wel, dat niets behoorlijk gedijt, als er niet gezorgd wordt voor: *a.* zorgvuldige grondbewerking; *b.* doelmatige bemesting; *c.* zuivering van onkruid; *d.* strijd tegen zwammen; *e.* strijd tegen insecten. Bovendien zal men zijne vruchten moeten beschermen tegen de vogels, die er gewoonlijk groote liefhebbers van zijn.

Over al deze dingen zal te gelegener tijd het noodige gezegd worden. Thans wordt overgegaan tot het behandelen van den eigenlijken tuin, den tuin buiten de stad. HENRI POLAK.

Het Eenhoevigenhuis in „Artis”.

HEEFT het Koninklijk Zoologisch Genootschap „Natura Artis Magistra” zich door de drukkende tijdsomstandigheden ook genoodzaakt gezien verschillende plannen tot vernieuwing of verbetering op te schorten,

daarmede zijn de goede voornemens nog niet op-de-lange, of erger nog, van-de-baan geschoven!

„Artis” heeft een mooie en belangrijke taak te vervullen, en de belangstelling in het Genootschap is dan ook steeds groeiende. Bovendien mag Artis zich verheugen in veler welwillendheid en steun op verschillend gebied, en heeft het zich gelukkig ook veel vermogende vrienden verworven, met wier hulp en steun zoo langzamerhand toch de eenmaal aangevangen vernieuwingen — verbeteringen tevens, vooral in biologische en artistieke richting — hun voortgang kunnen hebben.

Zoo is thans weer — dank zij de goede zorgen van wijlen het Bestuurslid J. H. van Eeghen — het lang begeerd Eenhoevigenhuis gereed gekomen.

De onooglijke stallen en perken onder het Bibliotheekgebouw en het Museum voor Nederlandsche dieren komen hier mede te vervallen, al zullen ze nog één zomer als tijdelijk verblijf voor eenige rundersoorten moeten strekken, in verband met den op handen zijnden bouw van een nieuw Zoologisch Laboratorium.

Kwamen in de oude behuizing, waarin het den dieren ten eenen male aan de noodige bewegingsruimte bij passende omgeving en achtergrond heeft ontbroken, het natuurlijk karakter en daarmede dus ook de eigenaardige schoonheid der dieren allerminst tot goed recht; in de ruime, rondom het centraal-gelegen gebouw zich uitstreckende perken met vlechtdraadafsluiting heeft de mooie en kostbare verzameling Zebra's, Ezels en Paarden eindelijk haar waardig onderkomen gevonden.

In allerlei opzigt mag de in eigen beheer uitgevoerde nieuwe aanbouw een kloeke en doelmatige verbetering worden genoemd.

Rustig van vorm en verhouding, frisch en sober van kleur, maakt het als eenvoudige landhoeve opgetrokken gebouw met zijn rondom beschutting biedend hoog rieten dak een stoeren en tevens prettig-eenvoudigen, „landelijken” indruk. Wonderwel past het zich aan bij de rustieke omgeving van hoog geboomte, bloemhout en grasveld, zoodat het, wel

verre van afbreuk te doen aan de eerbiedwaardige „buitenplaats-schoonheid” van den ouden „Artis-tuin,” daaraan door zijn eenvoudig-grootsche opvatting ruimte en kracht bijzet.

Een smeed-ijzeren poorthek, dat op een gedenkplaat den naam van het huis en tevens dien van den schenker vermeldt, geeft toegang tot den hoogst-eenvoudig maar practisch ingerichten binnenbouw met zijn twaalf ruime boxes — waaronder er zeven matig verwarmd kunnen worden — publiek-endienst-ruimte, bergplaats en oppassers-kamertje.

Op gure winterdagen kan men de dieren daar onder het stroodak bijeen vinden, den grootsten tijd van 't jaar evenwel zullen ze buiten in hun ruime perken, met beschuttend afdak te zien zijn, mooi uitkomend tegen den rustigen achtergrond of tegen de omgevende heesterboschjes.

Bij volle zomerzon zal dan de eigenaardige strepenteekening der Zebra's — meest intensief bij de boschjes-bewonende *Grery-zebra* van 't hoogland van Abyssinië — van biologische beteekenis blijken te zijn, doordat, zelfs bij een hollandsch zomerzonnetje, de scherpe, zwart-en-witte contrastteekening, het dier teloor laat gaan in de wemeling van licht-en-schaduw der omgeving.

Tot zoover wat het gebouw betreft; nu nog iets over de bewoners.

Van elk der drie hoofd-groepen waarmede de Eenhoevigen in de hedendaagsche dierenwereld nog vertegenwoordigd zijn — te weten: Paarden, Ezels en Zebra's — geeft de verzameling een of meer vormen te zien. Laat ons dan terloops even vermelden, dat *Paarden* een tot aan den wortel met lang-

Foto C. Steenberg.

HET NIEUWE EENHOEVIGENHUIS IN „ARTIS”.

haar bezetten staart, en korte ooren hebben, terwijl ze aan alle vier pooten „kastanjes” en „sporen” dragen. (Hierop maken merkwaardigerwijs de z.g. Keltische Ponies, die ze aan de achterpooten missen — eene uitzondering!) Waartoe deze eigenaardige, half in 't haar schuilgaande „hoornwratten” eigenlijk dienen? Zij zijn als „kastanjes” aan de binnenzijde der pooten ter hoogte van of eigenlijk boven de schijnbare knie, — de eigenlijke pols dus — te vinden, terwijl ge ze als „spoorknobbel” in een haarlok onder-achter aan de poot even boven den hoef moet zoeken, ter plaatse van 't kortgewricht dus. Nergens meer voor waarschijnlijk, want ze moeten beschouwd worden als de rudimenten van de „zoolballen” der oorspronkelijk vijf-vingerige, op hun volle zool loopende ver-voorouderlijke stamvormen, die in hunne evolutie door de tijden zich tot vier- en drie-vingerige half zoolgangers en teengangers — en eindelijk tot eenvingerige hoefgangers hebben ontwikkeld. Waarbij dan de oorspronkelijk functioneerende zoolballen (die we bij beer en hond en leeuw zoo duidelijk in hun oorspronkelijke en min of meer gewijzigde toestand en ligging vinden kunnen) of geheel te loor gingen, of buiten functie geraakt, gewijzigd en tenslotte van-elkaar verwijderd en rudimentair geworden zijn.

In tegenstelling tot de eigenlijke Paarden, hebben dan de *Zebra's* — de verschillende „tjgerpaarden” van de Zuid- en Oost-Afrikaansche met allerlei: „bush” bezette hoogsteppen — al dadelijk gekenmerkt door hun in den Dierentuin „opzichtige”, maar in de tropische omgeving daarentegen vermommende of camouflerende streepenteekening — evenals de *Ezels* langere, respectievelijk zeer lange ooren, en een alleen aan de onderhelft of slechts aan de punt met lange haren bezetten staart, terwijl ze alleen aan de voorpooten hun maar weinig ontwikkelden — als naakte eeltplekken te vinden „kastanjes” vertoonen. Aan Paarden telt de verzameling allereerst een — zij 't ook zeer bejaarde — hengst van het merkwaardige Wilde- of Oerpaard van West-Mongolie, door den russischen ontdekkingsreiziger Przewalski in 1879 tusschen 't Altai-begertje en Tiai-shaw in Dschoengarije ontdekt en door Poliakov beschreven.

De Russische groot-grondbezitter en dierenliefhebber Falz-Fein was de eerste, die erin slaagde een tweetal merries van dit merkwaardige Wilde paard met zijn 's winters uitermate ruige haarvacht, levend naar zijn landgoed „Ascania Nova” in Zuid-Rusland te krijgen.

Later importeerde Carl Hagenbeck een aantal veulens die terstond hun weg vonden naar de Diergaarden te Berlijn, Londen en New-York, terwijl ook de Hertog van Bedford voor zijn beroemde dieren-verzameling op Woburn bij Bletchly en onze landgenoot de Heer F. E. Blaauw voor zijn mooie collectie op „Gooilust” zich van paren voorzagen. „Artis” was destijds niet in de gelegenheid zich een of meer Przewalski's aan te schaffen, maar toch kon thans — beter laat dan nooit — dank zij het geschenk van twee Bestuursleden, voor het nieuwe Eenhoevighuis de laatste, weliswaar bejaarde hengst van Hagenbeck's 18 Kobdo-Wildpferde worden aangekocht.

Na het uitsterven van den Zuid-Russischen Tarpan in 1876, een miskleurig wild paard, kleiner van kop, fijner van bouw en hooger op de pooten dan de Przewalski, is het paard waarvan drie in kleur vrij duidelijk te onderscheiden locale rassen bekend zijn, het laatste nog in natuurstaat levende Paard in eigenlijken zin. Dit „Oerpaard”, zoomede minstens vier verwanten, moet in ver verleden tijden ook Europa bewoond hebben, gelijk niet alleen de fossielen hebben bewezen, maar ook de teekeningen van voor-historische menschen — o.a. gevonden in eenige grotten van Zuid-Frankrijk — benevens de beschrijvingen in middel-eeuwsche kronieken reeds lieten vermoeden. Waarschijnlijk is met den naam „schelch” in 't Nibelungenlied zulk een Wild Paard bedoeld. Voorts bevat de collectie uit 't Eenhoevighuis dan ten behoeve van natuurwetenschappelijke kruisproeven nog een eigenaardige Bastaard tusschen Przewalski-Wildpaard hengst en Mongoolsche ponie-merrie, een

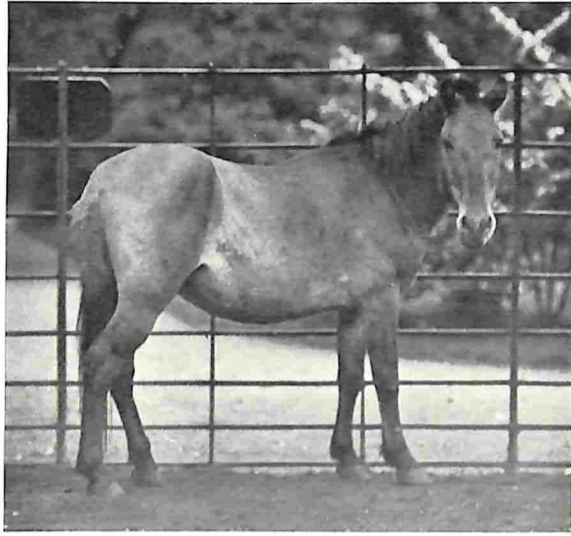

Foto C. Steenlergh.

HET WILDE PAARD IN „ARTIS”.

van den tammen ezels. Ge ziet dezen dieren aan dat de Wilde Ezel een heel ander dier is als ons door eeuwen lang gebreklijken en slechte behandeling ontaard „Gruwtje”, wiens moed — zooals Oken het uitdrukte — in weerspanningheid, wiens vlugheid in traagheid, wiens schranderheid in domheid en wiens vrijheid in geduld om ransel te verdragen zijn veranderd.

In Spanje, in Egypte, in Perzië daarentegen kunt ge pracht van tamme Ezels te zien krijgen, daar beschouwt men den Ezel niet als een minderwaardig soort paard, en weet men partij te trekken van zijn eigenschappen van steppen- en berg-dier.

Maar ook uit de beroemde Ezel-fokkerijen van Poitou in Zuid-Frankrijk zijn prachtige dieren te voorschijn gekomen, en wel in tegenstelling tot den dwerg-vorm, als hoedanig wij gewoonlijk onze „Gruwtjes” kennen, reuzen-vormen, van glanzend bruin-zwarte kleur. Deze worden in 't bijzonder gebruikt bij de Muilieren-fokkerij, tegenwoordig op groote schaal in Amerika bedreven en waaraan we het Amerikaanse Reuzenmuilier danken dat vooral tijdens en na den oorlog ook hier te lande „opgang” maakt.

Inderdaad presteert één goed span muilieren — bij minder voor-eischen — zooveel als twee span paarden, wanneer men ze althans goed weet te behandelen.

De Ezel is al een heel oud huisdier, want in Egypte moet hij al in den voor-historischen tijd — in het steenen tijdperk — tot huisdier gemaakt zijn, terwijl het paard eerst veel later, tijdens het begin van het Nieuwe Rijk, zijn intrede als huisdier in Egypte heeft gedaan. Van Egypte uit, moet de tamme Ezel dan ook reeds in voor-historischen tijd zijn weg naar Mesopotamië, het Twee-stroomland, hebben gevonden, waar het paard eerst in den Assyrischen tijd een rol speelde.

En tijdens het IJzer-tijdperk moet de Ezel ook naar Europa zijn gekomen, ja zelfs zijn uit dien tijd al muilieren-afbeeldsels bekend, die bewijzen van hoe ouden tijd deze onvruchtbare kruising van Ezel en Paard al dateert.

Zooals bekend is onderscheidt men Muil-dier — product van Ezel-hengst en Paard-merrie — van Muilezel — waarbij

Foto C. Steenlergh.

SHETLANDSCHE PONIES.

kweekproduct afkomstig uit Professor Ewarts „Penycuik-experiments,” dan een tweetal — door een lid van het Artis-Bestuur geschonken — typische IJslandsche Ponies, die het oude „Keltische paard” representeren, alsook drie wonderaardige eveneens ras-zuivere en „bekroonde” dwergponies van de Shetlandeilanden.

Naast de Paarden zijn de *Ezels* vrijwel ongestreepte Eenhoevigen, de drie mooie, groote en slanke Aziatische soorten geelachtig — de beide Afrikaansche vormen grauw van haarkleur.

Artis heeft in zijn verzameling een fokstam van den in wilden staat in Sennaar en Zuid-Nubië levende, maar thans wel nagenoeg uitgestorven Nubischen wilden ezels, den stamvader

de moeder ezelin, de vader hengstpaard is.

Muieldieren zijn grooter, sterker en meer paardachtig van voorkomen.

Groote zeldzaamheden in de Diergaarden zijn tegenwoordig de Aziatische „Wilde Ezels of „Halfezels”, ranker en edeler, meer paardachtig van bouw dan de beide Afrikanen, Nubische en Somali ezels. De Z.W. Aziatische Onager van Mesopotamië, Perzië, en Syrië; de Kiang van Tibet en Kaschmir en de Dsiggetai of Koelan van Siberië en Mongolië zijn diersoorten die hoogst zelden in den dierenhandel voorkomen, en die alleen door uitgebreide connecties onderhoudende firma's als Hagenbeck te Stellingen of Ruhe te Alfeld aangeboden konden worden. Een pracht-exemplaar van den Kiang staat opgezet in het Zoologisch Museum van Artis.

Tenslotte nog iets over de Zebra's, de prachtige tijgerpaarden met hun wonderbaarlijke huidtekening, reeds bij de oude Arabische schrijvers vermeld, uit wier taal dan ook het woord zebra = Zeora of zecora af te leiden is. Zoo gezegd — hoe opzichtig ook van vlak nabij in den zoölogischen tuin gezien — in de natuurlijke omgeving, in de „bushes” van het Afrikaansch tafelland of in de rietjungle langs de groote rivieren, waar ze 's nachts hun drinkplaatsen opzoeken, zijn ze door hun tekening juist „gecamoufleerd”. Het felle contrast van zwart-en-witte strepen laat het dier als geheel teloor gaan in de wemeling van licht en schaduwdonker der omgeving; daarvan kan men, althans bij volle zomerzon, nu in Artis ook iets te zien krijgen, want er is voor gezorgd dat men de zebra's hier en daar, vóór of door heester-boschjes heen te zien krijgen kan op een veertig of meer meter afstand.

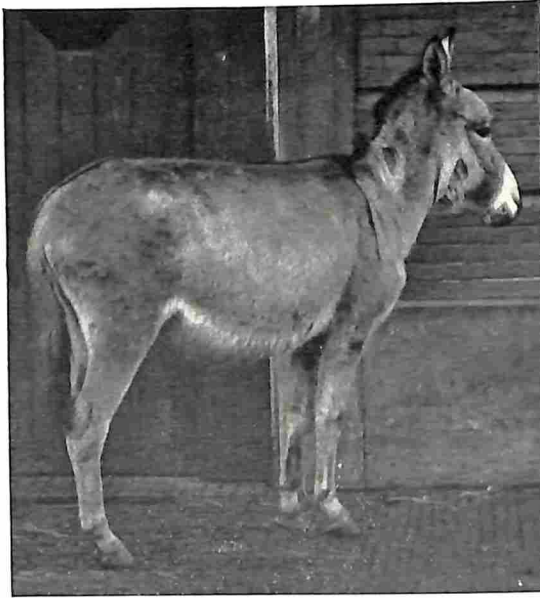
Dank zij de Vereeniging „Artisfonds”, waaraan het Genootschap in den loop der jaren al zooveel mooie en merkwaardige zeldzame en kostbare dieren te danken heeft, komt het Eenhoevigenhuis wat Zebra's betreft met de grootste en mooiste soort dezer dieren uit. De Abyssinische Grevy-zebra — zoo genoemd naar den Franschen President Grevy, die in 1882 er een van den Negus Menelik ten geschenke ontving — het eerste exemplaar waardoor de zoölogie van deze merkwaardige soort kennis kreeg — is met zijn ruim 1½ M schoft hoogte en fijne, tot de hoeven toe zich uitstrekkende strepen-tekening, niet alleen de mooiste zebra-vorm, maar tevens de grootste, en, zooals kruisproeven o.a. bewezen, ook nog de meest-oorspronkelijk geteekende Eenhoevige die heden nog in den wilden staat wordt gevonden. De eenige zebra-soort ook, die niet in groote kudden de steppen bewoont, maar die zich in kleine troepen meer in boschjes, rietjungles en moeraswildernissen ophoudt.

Alleen „Artis,” het New-York Zoölogisch Park en de Hertog van Bedford in zijn vermaarde verzameling op Woburn bij Bletchly hebben levende exemplaren dezer prachtige Zebra-soort, die zich van alle andere zebra-vormen niet alleen door zijn grootte en intensieve tekening, maar ook door zijn ezelsachtig voorkomen en zwaar balkend geluid onderscheidt.

De overige meer paard- of ponie-achtige Zebra-vormen, waarvan er minstens een negental tot groote kudden vereenigd, over de Zuid-Afrikaansche hooglanden en steppen verspreid zijn, geven van Noord naar Zuid gaande soortelijk allerlei wijziging, vereenvoudiging en teruggang in hun strepentekening te zien.

Als tegenwoordigers dezer z.g. „Dauws” of „Bonte Quagga's” der Boeren — welke naam Quagga eigenlijk ontleend is aan de Hottentotten, die met hun ongeveer gelijk-luidend woord het eigenaardig hinnekend geluid dezer zebra's goed weergeven — geeft de verzameling in het Eenhoevigenhuis een paar Chapmanzebra's van Transvaal met hun veulen te zien.

De eigenlijke Quagga die alleen nog maar aan kop, hals en voorschouf strepen vertoonde, en eertijds voornamelijk Oranje Vrijstaat bewoende, is door de huidenjagers op barbaarsche met alle economie spottende wijs in enkele jaren totaal uitgeroeid. In het zoölogisch Museum mag Artis bogen op het best-opgezette der slechts acht exemplaren waarmede het merkwaardig dier voor de wetenschap althans nog bewaard is gebleven.

WILDE EZEL IN „ARTIS”.

met succes bij Böhms-zebra's verricht. Aangezien de zebra's niet alleen vlugge en volhardende loopers zijn, maar ook bestand tegen de voor paarden doodelijke tsetse-vlieg, zou het fokken en africhten van Dauws als trekdieren een toekomst kunnen hebben.

A. F. J. PORTIELJE.

VAN HOLLAND'S GRENZEN

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS EN DE BESCHRIJVING
VAN NIEUWKOOP C. A.

(Slot).

TEN slotte rest ons nog iets te vertellen omtrent de bevolking, zeden en gewoonten. In de 17e eeuw vond ik bij het doerwerken der crimineele sententieboeken, veel gewag gemaakt van ruw optreden, steken met messen, doodslag enz. Opmerkelijk is het, dat uit vele dingen blijkt, dat ook vrouwen gewend waren het mes te hanteeren in dergelijke gevallen. Verder komen de gewone strafwaardige feiten, mishandeling, doodslag, verkrachting, vaak in dronkenschap begaan, even vaak voor, als in andere dorpen der omgeving. Maar tegen het einde der eeuw doen zich gevallen voor, die helaas tot den huidigen dag, Nieuwkoop ontsieren, n.l. het zoogenaamde „nielen”, het schade toebrengen aan anderen in het geniep, door stelen, vernielen, bederven, vaak zonder eenige blijvende reden van wrok. Daarbij komt de eigenaardigheid van vele manspersonen, om steeds bij zich te dragen een stuk brandende turf en daarmede hunne slachtoffers vrees aan te jagen. In het algemeen was er in de 17e eeuw nog meer tucht onder de inwoners; deze verminderde steeds meer, waarbij de afwezigheid van een hoog en onpartijdig gezag natuurlijk eene rol van beteekenis speelde. Na 1720 werd het er zoo gevaarlijk, dat de baljuwen niet eens met hun gezin in de plaats zelve meer durfden wonen en de wijk naar Leiden namen. Onder gewapend geleide begaven zij zich dan eens per week naar hun rechtsgebied, tot het houden der noodige zittingen, waar het veelal warm toeging. Daarbij kwam dan nog juist door de afwezigheid der hoogere ambtenaren, de vrees der medezitters ter gerechtsdagen voor hunne omgeving, zoodat tenslotte op strenge strafeischen, milde veroordeelingen volgden. Een teekenend voorbeeld uit vele der bijzondere delicten, hier gepleegd, en de behandeling der zaak vormt het geding op 20 Maart 1711 gespannen door den baljuw-eischer tegen „Ary Janse Sloff, alias Ary Sweeren, metselaar tot Nieucoop, althans gedetineerde, gedaechde”.

Blijkens de antecedenten, in het vonnis opgerakeld, had hij reeds jaren lang zijne omgeving overlast aangedaan, maar dat was alles door de vingers gezien. Zoo had hij op straat de kraambewaarster Styna van Klaverveld „bij de rokken van agteren opgevat, en haer lichaem aldus ontbloot, haer kleeren en hoet aan stucken getrocken” enz., zoodat de vrouw, bij wie zij hare diensten moest bewijzen, zonder hulp bevallen was. Wijders nog allerlei „andere insolentien ende forfaiten”.

Doch nu stond hij terecht voor de in hetzelfde jaar 1711 begane „seer snoode forfaiten” als:

1e. den Bode van Nieucoop tegen 't lijff te vallen en is daardoor onder de voet geraect.

2e. 's middags ingedrongen te zijn bij den impostmeester Lietaert, bij afwezigheid der bewoners te stelen, waarbij hij gezegd had in de herberg, dat als „die donderse teeff denoteerende daarmede de huysvrouwe van den voorn. impostmeester, thuis geweest hadde, daer soude anders afgegaen hebben”.

N. B. Hij had die vrouw reeds meer bedreigd en eenige maanden te voren haar toegevoegd: „had ik dien dikken donder, ik stiet hem, dat syn darmen op syn schoenen rolden, onder hoog vloucken ende dreigen” en dit alles ofschoon hij zelf moest bekennen, nooit eenig kwaad van bedoelden impostmeester ondervonden te hebben.

3e. dat hij een arm en bejaard man Ary Jansz van Leyden in en achter de herberg mishandelt, tot hij hem wijn schenkt.

4e. tart hij den dorpsdokter Jan Blaauw, dat hij geen geld heeft, totdat de laatste hem 2 daalders laat zien. Ary ontruikt ze hem en verteert er een van en weigert het geld terug te geven, waarop hij zelfs den dokter zoo mishandelt, dat deze eindelijk van zijn aanvaller bevrijd, wat „rust moet nemen wegens vermoeydheid” aan den haard, waar hij wederom door Ary tegen den grond wordt geslagen, en als anderen het niet verhinderden, dan had hij hem, evenals een ander bezoeker „in het vier gesmeten”.

5e. dat hij schepenen en baljuw openlijk terroriseert.

6e. zijn optreden tegenover zijn medemetselaar Harmanus van Cleef. Terwijl deze aan het werk is, snijdt Ary zijne kleeren stuk, gooit zijn eten in 't water „ende heeft hem niet ontsien den zelven Harmanus met sijn hoofd onder hem geds. beenen te houden en met een verruw kwast het bloot hoofd van den voorn. van Cleef met verruw te bestrijken”. Als de man amechtig neerligt, dreigt hij diens vrouw met het geblode (bloote) mes, kalk tras en steen af. 's Nachts komt hij aan hun huis en gooit de ruiten in met steenen en tabacpijpen en dreigt „onder baren en hooge vervlouckinge van sichselfs” om van Cleef en diens vrouw tot riemen te snijden, als zij geen tabak geven; na 2 uur tobbens geeft de vrouw toe en ofschoon hij gewapend is met de beruchte smeulende turf, dwingt hij haar eene kaars te brengen, waarop hij haar nogmaals met het „geblode mes zoo angstighlijk dreight”, dat zij binnen 8 dagen ontijdig bevallen is. Kort daarna komt hij van Cleef tegen en slaat hem, dat hij geen week uit zijne oogen kan zien.

Een andermaal overvalt hij van Cleef op zijn eigen erf, sleept hem bij de haren in huis, mishandelt hem door trappen en slaan op de borst en rukt hem zooveel haar uit het hoofd, dat er een groote kale plek ontstaat.

7e. dat hij Gijs Brack terwijl hij op zijn eigen erf (eygen kragge) zat te visschen onder bedreiging het geblode mes in zijn ziel te werpen, de eeuwig brandende turf naar het lijf gooit. Hij breekt zijn vischtuig en rukt hem veel haar uit, evenals aan Willem Oudshoorn, die hij verder met zijn eigen hengel lamslaait.

8e. dat hij den secretaris van Nieuwkoop en andere lieden hun gelag in de herbergen „uytsuypt en hen in het gesigt spuwt met hun eygensten drank”.

En nu de eisch!

Hij worde gebracht ter executiepaal met strop om, aan die paal gebonden, gezeselt en met roeden geslagen, om voorts den tijd van vijftig achtereenvolgende jaren in een tuchthuis geconfinereert te worden, om met sijne handenarbeid zijn nooddrift te winnen.

Verstandig en niet overmatig streng zou men zeggen, maar wegens eene vormfout in de procedure, weet zijn procureur gedaan te krijgen, dat hij reeds 15 Mei, dus binnen twee maanden uit hechtenis wordt ontslagen, blijvende ter beschikking der justitie.

Een nieuwe baljuw volgde spoedig den eischer op en hij deed of er geen Ary Sweeren bestond en Ary „nielde” in stilte, want het oog der justitie was op hem gevestigd, maar zijne „snoode forfaiten” bleven ongestraft. Is het wonder, dat onder dergelijk strafrecht, Nieuwkoop onbewoonbaar was voor menschen van beschaving; dat althans na 1815 dergelijke inbreuken, niet meer werden beoordeeld door dorpsgenooten, was de opheffing der eigene jurisdictie wel waard, al werd en wordt er nog „genield” more majorum.

Bij Nieuwkoop vergeleken is Noorden nog wel wat achterlijk gebleven. Het bijgeloof tiert er nog welig in allerlei vormen, die men niet zou zoeken in onzen tijd op de grenzen van Holland en het oude Stichtsche land. Ook daar leven wonderlijke oude verhalen. Zoo o. a. van een verzonken cathedraal onder Achttienhoven tegen Zegveld aan. Juist in die omgeving moet in 1913 een arbeider bij het baggeren een gouden miskelk opgehaald hebben, die hij ongelukkigerwijs voor / 700.— aan een jood in Woerden verkocht. Verder verluidd, dat de jood er / 70.000.— voor maakte. Het bestaan van de Cathedraal is natuurlijk nu voor de omgeving beezen, al heeft niemand ooit daarvan gehoord of gelezen, en dat nog wel in het hartje van het oude bisdom Utrecht!

Een aangenamen plicht der dankbaarheid vervul ik, wanneer ik hier, bij het slot mijner bijdrage tot de geschiedenis van Nieuwkoop c. a. hulde breng aan de heeren P. de Graaf, hoofd der O. L. School te Nieuwkoop en W. M. C. Regt te Alphen a d Rijn, aan wier groote belangstelling in de streek hunner inwoning, ik menigen nuttigen wenk op dit gebied verschuldigd ben.

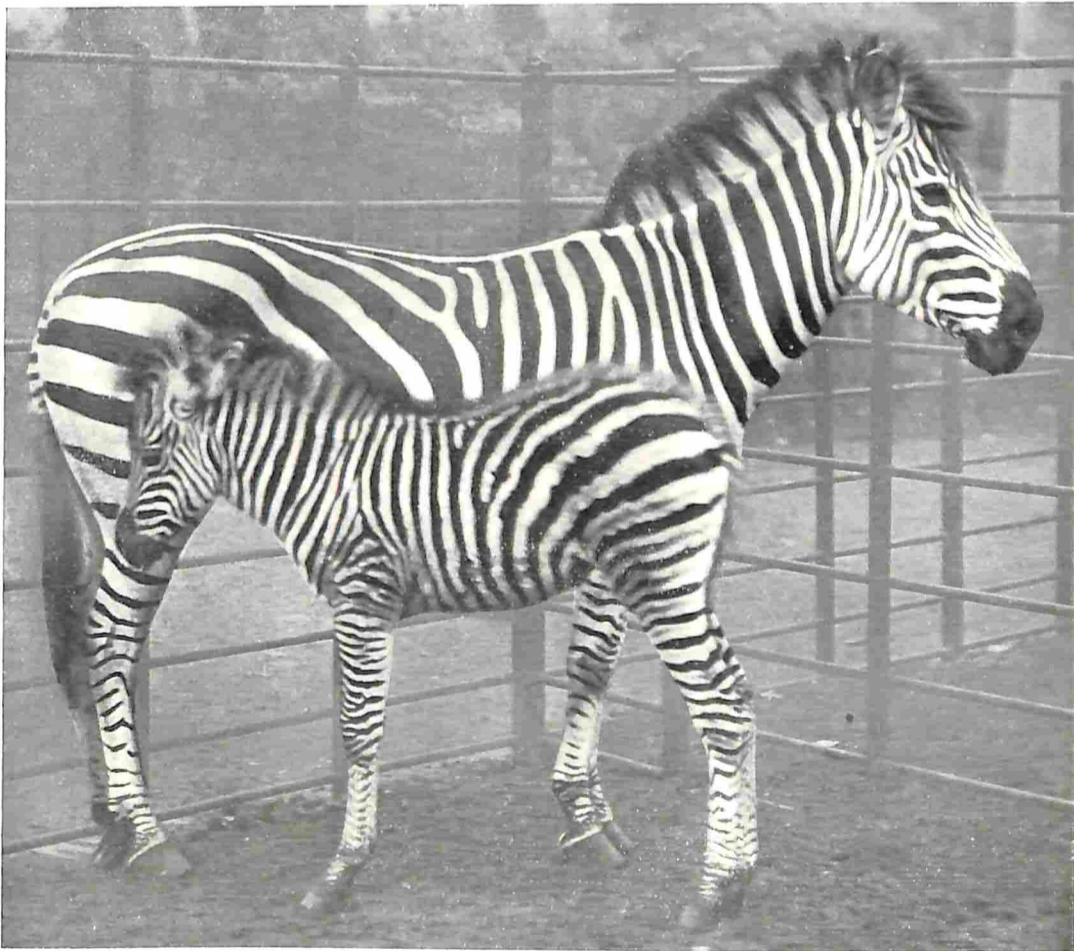
W. J. J. C. BIJLEVELD.

De Bloembladen van Lao-Tze.

20)

DOOR J. ALLAN DUNN.

DE pijn in zijn verdraaiden rechterarm was echter vreeselijk. Keeler kon een zijner voeten weer op den grond terug brengen, en drong met zijn rechterknie in Ah-Lee's knieholte. Het was onverwachts. De strijd ging met bliksemsnelheid. Ah-Lee's knie boog door; na nog een laatst verwringen van den gepijnigden arm, liet Keeler hem los en stootte met den nu vrij

CHAPMAN ZEBRA-MERRIE MET VEULEN IN „ARTIS”.

geworden voorarm tegen de keel van den Chinees, naar achteren hangend met zijn volle gewicht en kracht, terwijl hij alles in het werk stelde den ander den adem te benemen. Ah-Lee's kin kwam als een klomp naar omlaag. Hij viel op zijn knieën, en wierp ditmaal Keeler geheel over zijn schouders alsof deze een zak rijst ware. Keeler viel tegen den rand van het bed, en kwam weer op, juist toen Ah-Lee met het mes op hem toerende.

Door het verschuiven van een vacht, die op den gladden vloer lag, wankelde de moordenaar. Slechts aan dit oponthoud was het te danken, dat Keeler niet den stoot ontving van het moordend wapen. Met een snellen sprong was Keeler op hem, en weer hadden zij elkander vast. Ditmaal echter hield Keeler beide polsen van zijn tegenstander omvat, en zoo worstelden zij door het vertrek. Keeler was flink getraind en de Chinees, hoe robust hij ook was, minder vast van vleesch. Niettegenstaande den ernst van het gevecht, vermocht Keeler hem te beoordeelen, waardoor hij tot de overtuiging kwam, dat deze een prijsvechter was uit de Chineesche wijk van San Francisco, een man die wel was uitgekozen om zijn persoonlijke dapperheid, maar die zich waarschijnlijk tusschentijds aan groote bandeloosheid overgaf. Zijn tegenstander was zwaarder dan hij, maar Keeler had geen ons overtollig vleesch, zoodat hij aannam hem wel te kunnen overwinnen. Keeler was niet zoo overdreven avontuurlijk aangelegd, of hij zou om hulp roepen, waar dit noodig mocht blijken. Hier stond niet slechts zijn eigen leven op het spel, maar ook Mac Vea's zaken waren er medegemoeid. Hij slaakte dan ook een luiden kreet, welke den Chinees nogmaals een laatste poging deed in het werk stellen, zoodat Keeler, ware hij onvoorbereid geweest, het evenwicht zou hebben verloren. Ah-Lee vocht met de kracht der wanhoop, en gebruikte lage kunstgrepen om de overhand te verkrijgen; Keeler echter, zijn armen stijf als ijzeren stangen, hield hem onder, en bracht het langzamerhand zoover, dat de „tong“-vechter met den rug naar de achterzijde van het bed kwam te staan. Toen spande hij elk atoom in van zijn kracht; het waren niet alleen zijn goed getrainde spieren die werkten, maar daarachter schulde een ontombare wilskracht, en Ah-Lee viel ten slotte achterover op de legerstede neer. Hij sloeg om zich heen als een gewone walvisch en de vuist viel neer en het mes boorde door de bedsprei, de lakens en de matras. Keeler klom over de spartelende beenen en hurkte neer op de breede hijgende borst van den Chinees, een knie om elke biceps geslagen, maar genoegzaam naar voren, om door de achteruitslaande beenen te kunnen worden getroffen. Zoo knielde hij dus als een kikvorsch neer en hield Ah-Lee stevig vast terwijl hij in diens wanhopig gelaat keek, dat door haat en spijt was verwrongen. Meer vermocht hij niet te doen. Ah-Lee was een klomp spieren en een enkele verkeerde beweging kon de kans doen keeren.

Er klonken haastige schreden in de gang, de deur werd opengeworpen en de détective van het hotel, door een angstig kamermeisje geroepen, verscheen in de deuropening.

„Wat is hier aan de hand?“ riep deze.

„Ik houd hem onder,“ gaf Keeler ten antwoord, uitgeput maar nochtans zijn hoofd niet kwijtrakend. Hij hoopte dat er spoedig een einde aan dit „fracas“ mocht komen en koesterde niet den geringsten wensch om in de stad te worden opgehouden. „Die Chineesche portier van jelui

heeft amok gemaakt en getracht mij te berooven en te vermoorden.“

Ah-Lee stelde nog een vernieuwde poging in het werk, doch Keeler hield hem onder zich, en toen de détective zijn Browning tegen den slaap van den prijsvechter drukte, bood hij geen weerstand meer, met de gelatenheid, zijn ras eigen, wanneer het zijn spel verloren acht. De détective riskeerde niets, hij deed de handboeien aan den eenen pols en bevestigde deze aan den stang van het bed, toen boog hij den anderen over den eersten, terwijl Keeler naar beneden klom.

Het gelaat van den gérant verscheen nu; deze was even bang voor den goeden naam van zijn hotel, als voor de veiligheid van zijn gast, zooals Keeler met een grimmigen lach opmerkte.

„Wat beteekent dit, wat beteekent dit?“ vroeg de nieuw aangekomene.

„Sing, mijnheer,“ antwoordde de détective. „Hij trachtte dezen heer met een mes te doorsteken.“

„Sing? Dien zag ik zoo juist in den Palmen-hof, toen ik hierheen ging.“

„Het maakt geen verschil uit, hoe hij heet,“ zeide Keeler, die weer eenigszins op adem kwam. „Ik ben door dezen Chinees aangevallen. Hij trachtte mij een briefje te overhandigen en is mij toen aangevallen. Daar ligt de enveloppe.“

De gérant raapte haar op, en nam er een onbeschreven stuk papier uit. „Wat zocht de man?“ vroeg hij.

„Ik geloof niet, dat u het recht heeft mij vragen te stellen,“ sprak Keeler opzettelijk met grooten nadruk. „Het komt mij voor, dat de „onus“ op u valt. Ik neem een kamer in een, zooals vermoed wordt, eerste klas hotel, betaal den vollen prijs voor de vijf uren oponthoud, dien ik hier moet doorbrengen tusschen het tijdstip van aankomst van mijn boot en het vertrek met den Trans-Continental Limited, ik bestel mijn plaatsbewijzen door middel van uw bureau, die mij tusschen twee haakjes, nog niet

zijn gegeven, en plotseling word ik door dezen „tong“-vechter aangevallen, die indien hij dan geen foyer- of Palmen-hof bediende is, dan wel een merkwaardige dubbeltanger daarvan moet zijn. Het is alleen aan mijn eigen kracht te wijten dat ik niet werd vermoord terwijl ik mij onder de zoogenaamde bescherming van uw dak bevond.“

„Mijn waarde heer, mijn waarde heer,“ stotterde de ander, ofschoon hij een blik van verlichting niet kon verbergen bij het vernemen van Keeler's voornemen om onmiddellijk te vertrekken. „Ik geef toe, dat u een vreeselijke ervaring heeft gehad. Vreeselijk. Het is een zegen dat u iemand bent van zoo grooten moed en vastberadenheid.“ Keeler kon met moeite bij deze honingzoete woorden een glimlach verbergen. „Maar op plaatsen waar men ze het allerminst verwacht, kunnen misdaden voorkomen. Zooiets als dit, is ons nog nooit overkomen. Het is betreurenswaard, dat verzeker ik u. Als wij iets voor u doen kunnen, om het u te doen vergeten, u te vergoeden — —“

„Alles wat ik wensch,“ viel Keeler den gérant tot diens zichtbare verlichting in de rede, „zijn de plaatsbewijzen die ik bestelde, en de zekerheid dat men dezen man in verzekerde bewaring zal nemen. Mijn eigen zaken dulden geen uitstel, en ik kan mij niet hier in de stad ophouden om een officiële aanklacht in te dienen.“

„Daar zullen wij voor zorg dragen, mijnheer, nietwaar Timmons?“

(Wordt vervolgd).

Foto J. A. Bakhuis.

AAN DEN RAND VAN HET BOSCH.